

İSMET ÖZEL ŞİİRLERİNDE BAŞKALDIRI/ MODERNİZMİN YOZLAŞTIRDIĞI DÜZENE BAŞKALDIRI

*Sevda GEÇEN**

ÖZET

Modern Türk şiirinin önde gelen isimlerinden İsmet Özel, yaşamı ve dünyayı anlamlı kılma adına daimi bir çaba içerisinde olmuş, bu çabasını ise şiir ile somutluğa ulaştırmıştır. Özel, kendisi ve toplumu için “hayatı dokunulur kılma, otantikliği yakalama, kendilik değerleri doğrultusunda dimdik bir yaşam sürme” amacını benimser. Bu yaşam amacının önüne çıkan engellere ise boyun eğmez, yaşamın güzelliğini gölgeleyen her şeye başkaldırır. Şiirlerindeki başkaldırı unsurları ise çoğunlukla baskı ve otoriteye, yabancılaşmaya, modernizmin yozlaştırıcı etkisine yöneliktir. Akılcılığı esas alması itibarıyla insanlık tarihine aydınlatma çağı yaşatan modernizm, bilimin gelişmesi, toplumun ilerlemesi, yaşam koşullarının iyileşmesi, refah seviyesinin yükselmesi gibi pek çok yöndeki getirilerinin yanı sıra çeşitli olumsuzlukların var olmasına da yol açmıştır. Modernizmin insanlığa olumsuz yansımaları ise insanları manevi değerlerinden uzaklaştırma, yabancılaştırma, kitleleşme, aynileştirme ve tüketiciliğe sürüklenme yönünde olmuştur. Özel şiirlerinde, tüm bu durumlara olan eleştiri ise başkaldırıya dayanan bir söylemle belirir. Öte yandan Özel, anti-modernist bir tavırdan ziyade modernizmi yanlış algılayan ve bu akımı insanlığın değer kaybına zemin yapan zihniyete karşı eleştirel bir tavır takınır. O, modernizmin olumlu yönlerini ayırır, bununla birlikte modernizmin kötücül dokunuşlarından biri olan kapitalizmi, kapitalizmin toplumda yarattığı sınıf farklılıklarını, bu farklılıklar sonucu ezilenler sınıfının oluşmasını, modernliğin getirilerini insanlığın aleyhine kullanan zihniyeti kabullenmez, tüm bunlara başkaldırır.

Çalışmamızda İsmet Özel şiirlerinde modernizmin eleştirisiyle beliren başkaldırı unsurları incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: İsmet Özel, şiir, başkaldırı, modernizm, kendilik değerleri.

REBELLION IN POETRY OF İSMET ÖZEL/ REBELLION OF SYSTEM THAT IS DEGENERATED BY MODERNISM

ABSTRACT

One of the leading personalities of modern Turkish poetry, İsmet Özel, has always made an effort to render both the life and the world meaningful and has chosen to manifest these efforts through poetry.

* Okt. Bitlis Eren Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı, El-mek: svd_gcn@hotmail.com

Özel adopts the purpose of "making life tangible, attaining authenticity, living a straightforward life in light of personal values" both for himself and his society. He never gives in to the obstacles rising in front of this life purpose. He rebels against anything that diminishes the beauty of life. The rebellion elements in his poetry mostly address oppression, authority, alienation, and the degenerative effects of modernism. Despite its benefits in many fields, such as the improvement of science, society, betterment of living conditions and increased prosperity, along with having brought on the age of enlightenment for the history of humanity; modernism, as it adopts the principles of rationalism, has brought about many problems as well. The negative reflections of modernism on humanity have been distancing mankind from moral values and have resulted in alienation, collectivity, uniformity and driving people to consumerism. In his poems, Özel appears with a discourse based on criticism and rebellion against all these issues. However, rather than choosing an anti-modernist approach, Özel criticizes the mentality which misunderstands modernism and transforms this trend into a background for the loss of values in humankind. He sets aside the positive sides of modernism, yet does not accept capitalism which is one of the detrimental results of modernism, the class disparities caused by capitalism, the formation of the oppressed classes due to these disparities, and the mentality which uses the advantages of modernity against humanity. Instead, he rebels against all of these concepts.

Our study focuses on the rebellion elements that have appeared in the poetry of İsmet Özel with the criticism of modernism.

Key Words: İsmet Özel, poetry, rebellion, modernism, self-values.

1. Başkaldırı

Sözcük olarak "karşı gelme, boyun eğmeme, ayaklanma, isyan" anlamlarına gelen başkaldırı, hermenetik bağlamda "bilincin merkezi olan insanın"(Korkmaz 2008, 165) karşısına çıkan tüm anlamsız/ tutarsız/ saçma olanları reddedip bunlara karşılık doğruluğuna inandığı değerleri savunması manasına gelir. Başkaldırının bir önceki aşaması ise "benliğe dalma" (Gasset: 1995; 38) ile gelen farkındalık/ bilinçlilik sürecidir. Çevreden soyutlanarak kendi iç dünyasına çekilen kişi, benliğe dalma sürecinde, yaşamı, yaşam içerisindeki ben'ini, "ben'ini konumlandırmaya" (Tüzer 2008, 196) çalıştığı dünyayı ve uzamı sorgular, anlamlandırmaya çalışır. Yoğun düşüncelerin ve çatışmaların yaşandığı pek de kısa olmayan farkındalık sürecinde insan, kendilik değerlerini bulur, bu değerlerle varoluşunun kesinliğini ve gerçekliğini duyumsar.

Öte taraftan, oluşturduğu kendilik değerleriyle varolan dünya değerlerini kıyaslama ve öz olana ulaşma becerisini kazanan kişinin, otantik gördüğü ve temel gerçeklik olarak benimsediği kendi gerçeklik değerleri ile dünya/düzen değerleri arasında olabilecek uçurum-vâri bir kopukluk, absürde(saçma, anlamsız, tutarsız)'ün ortaya çıkmasına neden olur. Kendilik değerleriyle dünya değerleri arasındaki kopukluk sonucu absürdün varlığını gören insan, bu absürt karşısında verilmişliğin simgesi olan dünya ile çatışma içerisine girer. Verilmiş olanı kabul etmeyen, ulaştığı benlik bilinciyle verilmiş değıştirme ve yaşama müdahale etme kudretini kendinde gören birey, yazgisallığa teslimiyet ya da yok oluş/kaçış olarak algılanan intihar hallerinin aksine başkaldırını seçer. Farkındalık sürecinin bilinçlilik aşamasından sonraki yönelimi olarak ortaya çıkan başkaldırı yaşamı anlamlı kılmak isteyen bireyin ona tutunma yollarından biridir. Nitekim başkaldırmayan

Turkish Studies

'farkında', farkındalığın vermiş olduğu eylemsel gücü bu yönde kullanmazsa kendi içindeki çatışmayı durduramayacak ve bu çatışma kendi yaşamına son verme/intihar olarak ortaya çıkacaktır.

Abert Camus'nün "Hayır diyen biri."(Camus 1995, 21) olarak tanımladığı başkaldıran insan, bu hayır'ın karşısına, evet'lediği/ onayladığı değerleri koyar. Hayır'lanan değerlerin olmasının yanı sıra "evet'lenen"(Deveci 2012, 195) değerlerin de olması başkaldırının temel koşuludur. Böylelikle nihilizmden ayrılan başkaldırı bir ahlak olarak kabul edilir. Nitekim başkaldırı kabullenilmeyene, absürt olana karşı ortaya çıkar; hırçın yapısında bir düzenin varlığını imleyerek ahlaki oluşlara gönderme yapar.

2. İsmet Özel Şiirlerinde Modernizmin Yozlaştırdığı Düzene Başkaldırı

Akılcılığı esas alması itibariyle insanlık tarihine aydınlatma çağı yaşatan modernizm, bilimin gelişmesi, toplumun ilerlemesi, yaşam koşullarının iyileşmesi, refah seviyesinin yükselmesi gibi pek çok yönde olumlu değerleri getirmesinin yanı sıra çeşitli olumsuzlukların var olmasına da yol açmıştır. Öyle ki Berman modern olmayı "Modern olmak, bizlere serüven, güç, coşku, gelişme, kendimizi ve dünyayı dönüştürme olanakları vaat eden; ama bir yandan da sahip olduğumuz her şeyi, bildiğimiz her şeyi, olduğumuz her şeyi yok etmekle tehdit eden bir ortamda bulmaktır kendimizi." (1999, 279) şeklinde tanımlar. Modernizmin insanlığa olumsuz yansımaları ise insanları manevi değerlerinden uzaklaştırma, yabancılaştırma, kitleselleştirme, aynileştirme ve tüketiciliğe sürüklenme yönünde olmuştur. Modern olmayı yanlış algılayan ve sahip olduğu hayat ile bir anda kendini olanaklar bolluğu içerisinde bulan insan, bu bollukta yaşadığı değer kısırlığının ruhunda yarattığı boşluk ile hezeyana uğrar. Bu hezeyan ise çoğunlukla kendilik değerlerinden uzaklaşan bireyin, modernizmin kölesi olması ile son bulur. Özel şiirlerinde ise bu durum eleştirel bir söylemle belirir. Bununla birlikte belirtilmelidir ki Özel, anti-modernist bir tavırdan ziyade, modernizmi yanlış algılayan ve bu akımı insanlığın değer kaybına zemin yapan zihniyeti eleştiren bir tavır takınır. O, modernizmin olumlu yönlerini ayırır, öte yandan modernizmin kötücül dokunuşlarından biri olan kapitalizmi, kapitalizmin toplumda yarattığı sınıf farklılıklarını, bu farklılıklar sonucu ezilenler sınıfının oluşmasını, modernliğin getirilerini insanlığın aleyhine kullanan zihniyeti kabullenmez, tüm bunlara başkaldırır. Bu zihniyetin birey üzerindeki yok edici etkisi, Özel şiirlerinde eleştirel söylemlerle, mücadeleyi imleyen bir başkaldırıyla aşılmaya çalışılır. Bu bağlamda, Özel'in *Gececi Kuşların Ürkmediği Aydınlık* şiiri, modernizmle gelen madde düşkünlüğüne yöneltilen, eski-yeni kıyaslaması dahilinde beliren başkaldırısıdır:

*Günlerimize
o ilkel sesleri karıştır ya
gemileri annelerinden çok seven çocukların
bir adam gelir ya
devinen bir sancıdır artık
gelir eski günlerden
ve uzar sanki uzar
ürzına geçilmiş bir kahramanlık.*

G.K.Ü.A. / Erbain, s. 40

Özel şiirlerinde yaşamın yozlaşmamış yönü, umut dolu ruhu 'çocuk' metaforuyla imlenir. Sağlığı, masumiyeti, bozulmamışlığı sembolize eden çocuk, "doğa ve kültür karmaşıklığına düşselliği ile son veren onu uyuma dönüştüren bir umut imgesidir."(Korkmaz 2008, 169)"; yaşamın

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 7/3, Summer, 2012

geleceği ve varoluşu imleyen yüzüdür. Şiirde çağın gerekleri sonucu bireyi kendilik değerlerine yabancılaştıran dünya, tılsımlı bir sihir ile korunan çocuklara karışmamış, onları çağdaşlaştıramamıştır. Bu yönüyle eskilerden gelen o “ilkel çocuk seslerinin” yaşamsal bir anlam yüklediği çağdaş dünya ile ilkel dünya karşılaştırmaya tabi tutulmuştur. Çağdaş yaşamın karşısına koyulan ilkelik, ülkü değer olan çocuk ile birleştirilerek tıpkı çocuk gibi bozulmamışlığı/kirlenmemişliği imler ve yeğlenen olarak belirir. Medeniyeti “insanlara inceliği verip karşılığında içtenliklerini aldığı”(Özel 2011, 114) bir kavram olarak ifadelendiren Özel, ilkelliği medeniyetin karşısına ülkü değer olarak koyar. Şiirde ilkel dünya ile çağdaş dünya karşılaştırmasının diğer bir göstergesi ise eski ile yeni dünyanın arasında sıkışan ve değer çatışması yaşayan kişinin/adamın sancılı sürecidir. Şiirde “devinen bir sancıdır” artık ifadesi ile bir taraftan değer çatışması yaşayan kişinin ruh hali ifade edilirken öte taraftan köklü bir değişimi imleyen mücadelenin varlığına gönderme yapılır. Doğumun/yeniliğin/değişimin habercisi olan sancılar, yozlaşan dünyanın değer yargılarına karşı başlatılacak köklü bir mücadelenin yakın gelecekteki varlığını imler.

Öte taraftan şiirde şairin yeni dünya karşısında yaşadığı değer çatışmaları radikal bir söylem olan ‘ırzına geçilmiş kahramanlık’ imgesiyle ile sunulur. Yücelik değerlerinin zirvesinde bir yere sahip olan kahramanlık, yeni dünyada bu değerini kaybeder ve metalaştırılarak ırzına geçilmiş bir şekilde sunulur. Mahremiyet alanına yönelik işlenen en korkunç suçlardan biri olan tecavüz modern çağda değer yargılara yöneltilmektedir. Bu yönüyle insanlığın değerleri aşağılaştırılarak nesiller boyu sürecek ontolojik bir suç işlenmektedir. Modern dünyada anlam ve değer kaybına uğrayan birçok değer gibi ‘kahramanlık’ algısının da anlamı değişmiş, kahramanlık yüceliğini kaybeden bir değer olmuştur. Eskiden ‘kavganın göbeklerinde’ yapılan kahramanlık modern çağda Baudelaire’in ifadesiyle “kravatluların ve rugan pabuçluların”(Berman1999, 196) şehrin en gözde mekanlarındaki burjuvazi davranışlarının bir karşılığı olmuştur. Şiirde ise bu durumun eleştirisi radikal bir söylem ile dile getirilir. Öte taraftan modern insanın, Fromm’un “meta-fetişizm”(Kılıç 1984, 58) şeklinde ifade ettiği madde/eşya tanrılaştırması şiirde gür bir sesle hayırlanır:

*Sinsi gülüşlerimizdir şimdi pis bir suda yıkanan
korkulardır katar katar inenler gökyüzünden.
Ay sürekli yükselirse içimizde
çirkin ama güçlü bir tanrıya tapıtığımızdandır.
...
huysuz kemanlar dolar şahdamarıma
yansır kin savaşıları, gürül gürül ordular
utancın köpürttüğü yanaklarımdan.
Köz komamış ateşinden bize o adam
şimdi gülüşlerimiz yırtıcı, gülüşlerimiz korkunç
ağır, kara bir zırh taşıdığımızdan.”*

G.K.Ü.A./ Erbain, s. 40

Şiirde modern insanın, kendilik değerlerini yitirmesi gülüşlerin sinsi olmasıyla açıklanır. Manevi değerlerin hiçlendiği, çıkarıcılığın, menfaatin temel gerçeklik olduğu düzende, modern insanın yeni değerlerini “çirkin ama güçlü bir tanrı” olarak nitelendirilen ‘statü, para ve madde’ oluşturur. En yüce algı olarak kabul edilip kutsal sayılan ve ‘tanrısal bir değer’ verilen bu unsurların kaybı ise ‘katar katar yağın korkular’ ile karşılanır. Tüm bir yaşam, bu maddi değerleri

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 7/3, Summer, 2012*

kaybetme korkusunun zihinlerde yarattığı karmaşa ile geçer. Karmaşanın önüne geçmek isteyen modern kişi sahteciliğin getirdiği bir edimle maskeler geliştirir, bu maskeleri ise sinsi gülüşlerle saklar. Sinsi gülüş, yüzdeki korkunç gerçekliği/madde sevgisini/ daha fazla kazanma arzusunu örten gizil bir perdedir. Mutluluğun biyolojik bir dışavurumu olan gülüş, ses unsuruyla birleşerek oluşan ve yaşamı imleyen sahici bir değerdir. Ne var ki neşe ifadesi olan gülüş, modern çağda insanların yüzünü maskeleyen kötücül bir değer olarak çıkar. Geçmişin yaşam vaat eden değerinin şimdi'nin kötücülü olarak değişmesi yozlaşan düzenin göstergesidir. Bu düzenin değişmeme kaygısı ise eskilerden gelen adam'ın aydınlığı imleyen "ateşinden köz bırakmamış olması" ile dile getirilir. Ateşin korundan döküntüler olan ve ateşin özünü/kıvılcımını içinde taşıyan köz, yeni ateşler yakmak/yeni aydınlıklar yaratmak için kaynak vazifesi görür. Şiirde ise düzenin aydınlık günlerden uzak oluşu 'közün yokluğu' ile metaforlaştırılır. Öte taraftan şiirde, içinde bulunulan/bulunulmak zorunda olunan düzen ise 'pis su' imgesiyle imlenir. Zorunlu ve yaşamsal bir ihtiyaç olan 'su' ile düzenin niteliğini yansıtan 'pis' sözcüklerinden oluşan metafor, istenilmeyen ancak bir o kadar da bu istenilmeyen duruma katlanılmak, içinde bulunulmak zorunda olunan düzene işaret eder. Düzenin / pis suyun yıkadığı 'gülüşlerin yırtıcı olması' insancıl değerlerini yitiren ve arzuladığı maddi değerlere ulaşmak için hayvan vahşiliğine bürünen bireyin içinde bulunduğu korkunç durumun ifadesidir. Modernliğin getirdiği kara zırhları/ takım elbiseleri üzerinde taşıyan kapitalist sistemin hipnoz ettiği insanlar bu zırhların getirdiği kuşatılmışlık, sınırlandırılmışlık içerisinde kendi istediği gibi değil, zırhın ve zırhın ait olduğu grubun/anlayışın/ kapitalist sistemin yönlendirdiği doğrultuda davranmaktadır. Sistem tarafından sınırları çizilen bir davranış biçimine hapsedilen bireyin bu sıkıştırılmışlık hali kara zırh taşınması ile imlenirken bireyin bu davranış biçiminin etkisiyle insani vasıflardan uzaklaşması, gülüşlerinin yırtıcı ve korkunç olması ile ifade edilir. Öte yandan şiirde düzenin kurduğu çarkın devingen bir biçimde ilerleyişi karşısındaki başkaldırı ise "utancın köpürttüğü yanaklar" dan "kin savaşçıları" şeklinde imlenen nefretin dışa taşınması ile açıklanır.

Özel şiirlerinde kapitalizme yöneltilen başkaldırının başka bir yansıması ise Propaganda şiirinde şöyle görülür:

*Köleler gördüm, karavaşlar
hayaları burulmuş bir adamın ayaklarını yıkamaktalardı
artık kelimeleri kalmamış fiyatları sormaktan
saçları taranılmaktan usanmışlar
sinemalara saklanıyorlar kışın
yaz olunca denizin yalayışlarına
kaldırımlarda demokrat
otobüslerde dindar
geceyi
saatlerine bakarak anlıyorlar*

Propaganda/ Erbain, s. 164

"Hayaları burulmuş bir adam" ile imlenen "yaşlı ama güçlü bir kapitalist düzenin" varlığıdır. Kapitalizmi efendi olarak benimseyen, köleleşen/mankurtlaşan modern insan onun emrettiği şekilde yaşamaktadır. Şairin zihnindeki "yaşamak" olgusunun çok uzağında kalan bu yeni yaşam akıldışı bulunur ve bu 'akıldışılık'a, eleştirel söylemle beliren bir başkaldırı ile tepki verilir. Yaşlı efendinin/kapitalizmin kölesi olan bireyler, varoluşlarının temel çizgileri olan kendilik

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 7/3, Summer, 2012*

değerlerini unutarak modernizmin onlara verdiği özü ‘tüketim’e dayanan ‘yeni gerçeklikler’ ile yaşarlar. Öyle ki ruhun terennümü olan kendi sözlerini, kendi kimliklerini, kendi zaman ve mekanlarını -özetle tüm kendiliklerini- unutan ‘yeni insanlar’, mankurtlaşan bir görünümle yaşam içerisinde varolandan çok ‘varlık olma’ konumundadırlar. Kapitalizme ait sözcüklerle konuşmaktan kendi sözlerini unutan bireyin, sahteciliğin gölgesinde oluşturduğu maskeler, ‘demokrat ve dindar’ metaforlarıyla imlenir. Edinilen yeni yaşam gerçeklikleri, çıkarlar doğrultusunda davranmayı, topluma yaranmayı öngörür; bu nedenle kendiliğin otantikliğini yok eder. Çıkarlara uygun olarak üretilen maskelerin gizlediği “sahte benlik” ise, “kendisi olmamanın, yabancılaşmanın bir yoludur.” (Laing 2011, 92) Şiirde, yaşamına çıkarları doğrultusunda yön veren bireyin pozisyonuna en uygun maskeyi tercih etmesi hali ise ‘demokrat, dindar’ şeklindeki iki farklı kişilik tipi ile metaforlaştırılır. Öte taraftan bireyin şimdi’si olarak beliren ‘gün’ anlamı ve değeri unutulmuş bir değer olarak ortaya çıkar. Bu bağlamda yaşamak olgusunu sadece vakit geçirmek olarak algılayan insanların “zaman”ın gölgesinde yaşama durumu “saat” nesnesiyle imlenir. Akreple yelkovan arasına sıkışmış modern insan için ‘gün’, varlığı saatle anlaşılan bir kavram olarak belirir. Tekdüzeleştirilen yaşamın standart mekanları olan “sinemalar ve yazlık alanlar” ise modern kölelerin vakitlerini öldürdükleri tüketim mekanları olarak açıklanır. Bununla birlikte, “Gözleri camekanlarda” olan kişilerin ‘tüketim hipnozu’na kapılmış hallerinin başkaldırısı yine “Köleler!” şeklindeki hitap ile yapılır:

*ve sabah
gökyüzünün karnını gerdiği zaman
dağların kokusundan fabrikalar
acıkınca
Köleler!
gözleri camekanlarda.*

Propaganda/ Erbain, s.164

Camekan metaforuyla imlenen, tüketim nesnelere sergilendiği vitrinler, cazibesıyla bir hipnoz etkisi yaratarak çağın insanlarını köleleştirmiştir. Modernizmin tüketim pazarındaki çeşitli reklam sloganlarıyla sahip olma, doyumsuzluk, bencillik gibi güdüsel arzuları topluma gizil bir biçimde empoze eden kapitalist sistem, daha fazla tüketim amacını güder. Bu amaç doğrultusunda, toplum üzerindeki en etkili pazarlama araçlarından biri olan vitrinler ise devingen bir tüketim furçasının sergi mekanlarıdır. Bu tüketim furçasının birincil kahramanları ise vitrinlere bağımlı olarak yaşayan ‘köleler’dir. Efendisinin emrettiklerini yapmakla yükümlü olan kölenin çağdaş görünümü olan modern insan, kapitalizmin emirleri doğrultusunda bir yaşam sürdüğü için köle vasfıyla eleştirilir. Şiirde ‘köle’ sıfatı ile eleştirilen tüketim insanı Tahrik şiirinde ise hamallık vasfıyla eleştirilir:

*Şaşılacak bir dünyada yaşamaktı; öğrendik
şimdi külçeler yüklüyoruz şaşılacak bir biçimde
külçeler yüklüyoruz ve çıkmak istiyoruz yokuşu*

...
Tahrik/ Erbain, s.167

Kendilik değerleri ile dünya değerlerinin çatışması sonucu şaşkına dönen bireyin, hayretler verici dünyada yaşaması kendilik gerçeklerinden vazgeçmesiyle olacaktır. Nitekim dünya, kendileştiremediği bireyleri yok oluşturma sürüklerken yaşama lüksünü yalnız ‘maddenin

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 7/3, Summer, 2012*

üzerine temellenmiş dünya gerçekliklerini' benimseyen insanlara vermektedir. Ne var ki vaat edilen bu yaşam, ontolojik yok oluşu tamamlanan bireylerin sadece cisimlerinin varlığını sürdürebilecekleri bir yaşamdır. Bireyin bu yaşamı kabullenışı ise düzenin maddi simgesi olan külçeleri yüklenmesiyle açıklanır. Külçelerin/maddi değerlerin ağırlığıyla yaşamak zorunda bırakılan bireyin, kabullendiği dünya gerçeklikleri içerisindeki hali şair tarafından isyankar bir söylemle dile getirilir. Öte taraftan maddenin hamallığını yapan ruhların daha fazla kazanma arzusuyla bürokrasiye olan adanmışlığı eleştirel bir söylemle hayırlanır:

...

elbiseler içindeyiz, şehrin içinde

önümüz iliklenmiş, ayakkaplarımız bağlı

Tahrik/ Erbain, s. 167

Maddi değerlerin konumlandığı mekan olan şehirde ruhunu düzene satarak, bürokrasinin köleliğini kabul eden bireylerin bu bağımlılık durumu ayakkabılarının bağlı olmasıyla imlenir.

“Otantiklik” arayışını yaşamının her döneminde sürdüren Özel, “hayatı dokunulur kılmak” için yaşama ve oluşturduğu kendilik gerçekliklerine sınıksız sarılır. Bu gerçekliklerinin karşısına çıkan akıldışı durumlara karşı takındığı başkaldırı tavrı ise yaşamının hiçbir döneminde değişmez. Öyle ki İslami inancın çizgisinde yürümeye başladığı bir dönemde yazdığı Amentü şiirinde de bireyleri otantiklikten uzaklaştıran modernizme ve beraberinde çağdaşlığın/gelişmişliğin simgesi olan bürokrasiye karşı eleştirilerini sürdürür:

Kanatları kara fücür çiçekleri açmış olan dünyanın

Yanık yağda boğulan yapıların arasında

delirmek hakkını elde bulundurmamak

rahma çağdaş terimlerle yanaşmak için

bana deha değil

belgeler gerekli

kanıtlar, ifadeler, resmi mühür ve imza

Amentü/ Erbain, s. 178

İslami literatürde ‘sınır tanımaz bir şekilde günah işlemek, haktan sapmak’ anlamlarına gelen fücür, çeşitli ayet ve hadislerde yer alarak ‘aklın ve İslam’ın beğenmediği taşkınlıkları yapan, dünya lezzetlerine düşkün olan, sınırsız isteklerinin tatmini için harama sapan’ bireylerin temel özelliklerine işaret eder. Şiirde, ‘kara fücür çiçekleri’ ile dünyanın cehennemleşen yüzüne gönderme yapılır. Sınırsız arzularının tatmini için her yola başvuran, diğer insanların varlık alanlarına tecavüz ederek insan olmanın anlamını kaybedenler dünyanın cehennemleşmiş yüzünün birer yansımasıdır. Bu cehennemin diğer bir imleyicisi ise ‘yanık yağ’lardır. Modernizmin dev sanayilerinin, fabrikalarının katkı maddesi olan yağlar, simgesel bağlamda dünyayı ve içindekileri boğan, nefessiz bırakan sanayi kirliliğini imler. Öte taraftan ruhun boğulduğu bir cehennemi andıran dünyada, çağdaş olmanın yanı sıra aklını yitirmenin dahi prosedürlere bağlı olduğu toplumun bu trajik durumu ironi ile birlikte verilir. Tüm işlerin belgelerle, mühürlerle yürütüldüğü bürokrasinin esir aldığı dünyada delirmemek elde değildir. Modern çağın belgelerle, prosedürlerle tutuklanmış insanları otantikliğini kaybetmiş, dünyanın resmiyetine hapsolmuştur. Şiirde çağdaş/medeni olmanın yolu artık deha/bilgi değil belgelerdir. Nitekim medeni olmak için

Turkish Studies

düşünmeye/bilmeye gerek yoktur. İnsanların, kendileri için düşünen/bilen bürokratların efendiliğindeki evraklara teslim olmaları yeterlidir.

Özel'in, Jazz şiirinde modern hayatın hızlı temposuna ayak uydurmak/modernleşmek için çabalayan bireyin trajedisi sergilenir. Çağın gereklerini yapmak ve yaşamak için zorunlu bir koşturmaya içerisinde yaşayan insanlar günlük yaşamlarını bir gözü saate ilişik olarak geçirirler. "Modern hayatın kurallarının dakikliğe, belli bir programa ayarlandığı ve bireyin hem zamanla hem de rakibi olan hemcinsleriyle yarışması şiirin söyleyiş temposuna da yansımıştır." (Tural, 2010):

*Bu vapuru kaçırsam beni belki de cinnet basar
belki kanser olurum bu yıl sınıfta kalırsam*

...

Jazz/ Erbain, s. 221

Modern çağın sınırsız arzulara sahip insanı bu arzu ve isteklerinin tatminini sağlamak için sonu gelmez bir hırsa sahiptir. Hastalık derecesine varan bu hırsın yarattığı ruhsal bozukluk, tükenişi imleyen kanser/ cinnet metaforlarıyla verilir. Manevi değerlerini yitiren insanın gerçeklik değerlerini maddi olanın oluşturması bireyi sınır tanımaz bir doyumsuzluğa itmiştir. Sabır, kanaat, hoşgörü gibi huzuru imleyen tinsel değerleri yok etmesiyle bireye zarar verme derecesine ulaşan doyumsuzluğu onu hırsının kölesi yapar. Kişi, kaybettiği manevi değerlerin yarattığı boşluk ile bulunduğu olanaklar bolluğu içinde 'sahip olma/ulaşma hırsını' bütünüyle taşır. İsteklerinin aksine bir durumun varlığında ise, bu aksi yöndeki tüm olumsuzlukları dünyanın sonu olarak görür. Öyle ki aruzlarının gerçekleşmesini yaşamsal olana bağlayan modern kişi, arzularına ulaşamama, isteklerinin yerine gelmemesi gibi durumlar karşısında depresyon hatta daha ileri safha olarak intiharın eşiğine gelir. Bu trajikomik durumun eleştirisi ise şiirin sonraki dizelerinde kendini daha da belli eden bir başkaldırıya, insanın içinde bulunduğu durumu kabullenmeyişi işaret eder. Sonsuz arzulara ve hırsa sahip olan bireyin tüm bir yaşantısının modernizmin hızlı yaşantısına ayak uydurma ile geçmesi durumu şiirde ironi ile birleşen bir söylemle hayırlanır:

...

*bu işi bitiremezsem şehirden beni kovarlar
izin kağıdım yanar konuşacak olursam
bu senet bankalar kapanmadan
ruhumun rengini kapatmayacak olursa
ölür kuyuya düşen çocuk*

...

Jazz/ Erbain, s. 221

Temel gerçeklikleri statü ve para olan insan, bu değerleri kaybetme korkusuyla tüm bir yaşamını çalkantılı bir hayata mahkum olarak bunaltı ile geçirir. "Shondel ona tüketim uğruna üreten ve üretim uğruna tüketen biri olarak "daire adam" der. (Kılıç, 1984; 45) Daire adamların trajik hali ise Tanrı tarafından cezalandırılarak bir ömür boyu taşı tepeye çıkarmaya çalışan Sisypheos'un sonu gelmez uğraşına benzemektedir. Öyle ki daha fazla kazanmak, daha fazla tüketmek için daha fazla çalışmak zorunda olan insanın tüm yaşamı ev, iş ve alışveriş merkezi üçgeninde mekik dokumak ile geçer. Bununla birlikte daha fazla kazanma arzusu ve sahip olduğu maddi unsurları kaybetme korkusu onu düzenin esiri yapar. Kağıtların, senetlerin, bitirilmesi

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 7/3, Summer, 2012*

gereken işlerin esir aldığı kişi, ruhunun rengini ise yine maddi düzenin simgesi olan bankalara bırakır. Ruhunun rengini maddenin gücüne kurban eden modern insanın yaşamı da yine maddenin simgesi olan bankalara bağlıdır. Modernizmin uzun ve dev binalarına kısıtlanmış bireyin, ruhindaki hala bozulmamış taraf ise “kuyuya düşmüş çocuk” ile imlenir. Öte taraftan bu ifade Hz. Yusuf kıssasını çağırır. Nitekim kardeşlerinin hırsı ve bencilliği yüzünden kuyuya atılarak ölüme terk edilen masum Yusuf, bugünün az da olsa ruhunu kaybetmemiş, benliğinde hala kendi olan bir taraf taşıyan bireylerin içindeki çocuğu imler.

Özel’in, kapitalist düzenin insan yaşamı üzerindeki olumsuz etkisine yönelik başka bir başkaldırısı ise ‘Bak Postacı Geliyor Dala Çık Devşir Kiraz’ adlı şiirinde söz konusudur:

Hayatımız yapış yapış bankaların menisiyle

Bastılar düğmesine söndü yıldız

Baksana düğmesi varmış arzın meğer

B.P.G.D.Ç.D.K.

Of Not Being A Jew, s.151

Makinalaşan dünyanın, kapitalist sistemin başkaldırısı şiirde ‘meni, düğme’ sözcükleriyle yapılır. İnsan yaşamının paranın/ bankaların egemenliği altında geçmesi hayatın ‘meni’ ile yapış yapış olmasıyla açıklanır. Kapitalist sistemin, kötücül ve yozlaştırıcı etkisini insan yaşamlarına bulaştırması yapışkan bir özelliğe sahip ‘meni’ ile simgeleştirilir. Hayatlarımız, sistemin ve bankaların hakimiyetinde, meni yapışkanlığında iğreti olan konumundadır. Öte taraftan yeni düzende gökyüzü anlamını ve huzur veren yönünü yitirmiştir. Bu yitime sebep olan da yine dünyayı dev bir fabrika olarak gören kapitalizmin, makinalaşan/makinalaştıran varlığı ve yaptırımlarıdır. Öyle ki tüm dünyaya mekanik bir yapı kazandıran sistem, yaşamın doğal yönünü sönmülemiş, doğallıkların icatlar ile yok edildiği bir yaşam tarzı vücuda getirmiştir. Şiirde teknolojinin icadı olan, ışığın açılıp kapatılması işlevini gören düğme doğal olana da atfedilmiştir. Işık saçması ile olumlanan değerleri simgeleyen yıldız doğal olanı temsil eder. Yıldızların ışıklarını kaybetmesi ise dünyanın ışığını kaybetmesidir.

Modernizmin getirdiği bozuk düzenin eleştirildiği “Dişlerimiz Arasındaki Ceset” şiirinde doğallıktan uzaklaşan toplumun durumu ironiyle beliren bir söylemle hayırlanır:

Biz şehir ahalisi, kara şemsiyeliler!

Kapçıklar! Evraklılar! Örtü severler!

Çıgıllıklardan çadır yapmak şanı bizdedir.

Bizimdir yerlere tükürülemeyen yerler

Nezaketten haklılardan yanayızdır hepimiz

Sevinmemiz çapkıncadır, ağlatır bizi küpeşteler

Yaşamak deriz- Oh dear- ne kadar tekdüze

Katliamlar ne kötü be birader

D.A.C./Erbain, s.227

Şiirde modern yaşamın ‘sözdeliklerinin’ konu edilerek ‘otantiklik’ anlayışının çok uzağında oluşun isyanı, ironiyle birlikte verilir. “Şehir ahalisi” ifadesi ile imlenen, ‘sahiciliğin’ çok

Turkish Studies

uzağında, modern yaşamın sunduğu suniliğinin gölgesinde yaşayarak otantikliği kaybeden bireylerdir. Kötü durumlar karşısındaki yaygaraların/çılgınlıkların sahteliği; duyguların, sevmelerin, ağlamaların, nezaketlerin, katliamlar karşısındaki hüznünlerin, en önemlisi de yaşamın sahteliği modern insanın içinde bulunduğu trajediyi imler. Öte taraftan, sahteliklerle dolu değerler dünyasında kapitalizm bataklığının insan yaşamını hiçleyen yönü şiirde ironiyle birlikte verilir:

*Saframızla kesemizi birleştiren anatomi bilgisi
Hadım tarih, kundakçı matematik, geri kafalı gramer
Evet bunlar gizlice örgütlenerek alnımıza
Verem Olmak Üretimi Düşürür ibaresini çizer*

*Biz ey şehir ahalisi, üstü çizilmiş kişiler
Kahrız orda senetler, ahizeler ve tren taifesiyle
Kim bilir kimden umarız emr-i bi'l ma'ruf
Kim bilir kimden umarız nehy-i ani'l münker*

...

D.A.C./ Erbain, s.228

Şiirde tüm bilim dalları varolan sisteme hizmet etmesi ile olumsuzlanan değerler olarak belirirken organlarla(safra) maddiyatın(kese/para kesesi) birleştirildiği bir sağlık anlayışı ironi ile eleştirilir. Şehir ahalisine olan sesleniş ise ahalinin derin bir uykudan uyanmasını sağlamaya yönelik bir çağrı gibidir. Nitekim “Verem Olmak Üretimi Düşürür” zihniyetini benimseyerek insan yaşamını hiçleyen sistem, işleme gereken bir fabrika gibidir. Bu fabrikada önemli olan fabrikanın işçileri değil, fabrikadaki düzenin işlemesidir. Bu işleyişi engelleyen tüm faktörlerin yok edilmesi sistemin sürekliliği için gereklidir. Bu bağlamda şiirde yakıtının insanlardan oluştuğu bir sistemin, fayda vermeyen kişilere yönelik yok edici tutumu “üstü çizili kişiler” ile açıklanır. Öte taraftan inancın bireye yüklediği temel vazifelerden olan “İyiliği emretme, kötülükten men etme”, inancın uzağında yaşayan ve “en az makineler kadar modern zamanın icatları olan yeni insanlar(Berman 1999, 34) için pek bir anlam ifade etmez. İnancın uzağında, kendilik ruhunu kaybeden insanları Kutsal Kitap’tan uzak oluşuyla eleştiren ve onları ‘Ölüm Cantabile’ şiirinde “şehrin insanı” olarak adlandıran şair, menfaatleri uğruna insani değerlerini kaybetmelerini isyankar bir dille eleştirir:

*Şehrin insanı, şehrin insanı, şehrin
Kaypak ilgilerin insanı, zarif ihanetlerin
...
Bozuk paraların insanı, sivilcelerinin.
...
Ama neler olup bittiğini hiçbir ayetten
Hiçbir vakit anlamayacak şehrin insanı
Şehrin insanı, şehrin insanı, şehrin
Pahalı zevklerin insanı, ucuz cesaretlerin.*

Ölüm Cantabile/Erbain, s. 203

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 7/3, Summer, 2012*

Modernizmin barınağı olan şehirler, modernizmin yozlaştırıcı ve yabancılaştırıcı etkisine en çok maruz kalan yerlerdir. Dolayısıyla bu mekanda yaşam süren şehirliler de bu yozlaştırıcı etkiden nasibini almış, kendilik değerlerinden uzaklaşmıştır. Çıkarıcılığı, menfaati ‘temel gerçeklikler’ edinen şehirliler riyakar bir ruhun dışa yansıyan sahte ilgilerinin, gülüşlerinin arkasından gerçek yüzlerini ortaya koyarlar. Ulaşmak istediği maddi değerlerin yarattığı hırslının esiri olan şehirli insan, gerçek kimliğini gizleyen ‘alaka ve zarafet’ maskelerini kullanmasıyla eleştirilir. Şehir insanının madde severliği ise ‘bozuk paraların insanı, pahalı zevkler insanı’ söylemleriyle hayırlanır. Şiirde yaşamı mideleriyle özdeşleştiren şehirlilerin içinde bulunduğu çirkin ve iğreti hal ise yağlı besinlerin çok tüketilmesiyle meydana gelen ‘sivilceler’ ile verilir. Öte taraftan kutsiyetten ve dinsel olandan bütünüyle uzak olan şehrin insanının bu din uzaklığına karşı eleştirisi, evrende olan biten her şeyin yer aldığı Kutsal Kitap’ın ne söylediğini hiçbir zaman anlamayacak oluşuyla verilir.

Özel’in modern düzene ve düzenin pasifize ettiği bireye yönelik eleştirisiyle gelen bir başka başkaldırısı ‘*Evet! İsyen*’ şiirinde belirgin bir biçimde göze çarpar:

*Yıllardır çocuk başları akıyor yamacımızdan
Yıllardır balçıklı bir hayvan çeperlerimizde
kentimiz cebinde cinayet fotoğraflarıyla sofraya oturuyor
köylü – biraz sessizlik—ne tuhaf bir kelime?
asfalt yakıyor genzimi
asfalt adamlarını topluyor aramızdan
yıkılıp omuzdaşlarımın seslerine
yıkılıp bir boran içinde toplayarak çiçeklerimi.*

Evet!İsyen/ Erbain, s. 99

Yaşanan zulmün kurbanları olan çocuklar varolan dramın trajik boyutunu imler. Sistemin yozlaştırdığı insan, manevi değerlerini yitirmiş olarak, “hayvani bir duyarsızlığın çeperleri içerisinde” yaşam sürüyor olmasıyla belirir. Bu duyarsızlık, cebinde cinayet fotoğraflarıyla yemeğe oturan “kentli” ile somutlaştırılır. Değerlerinden uzaklaşan “medeni”leşerek özünü kaybeden ve ne olduğunu, nerden geldiğini unutan bireylerin var olduğu toplumda, yabancılaşmanın trajik boyutu şehirliler için ötekileri/kendileri gibi olmayanları imleyen “köylü” ifadesinin kullanımının tuhaf karşılanması ile belirir. Şiirde kapitalist sistem, petrol menşeli siyah ziftin de karışımında bulunduğu “asfalt” maddesiyle simgeleştirilirken kapitalist sisteme boyun eğen insanlar “asfaltın adamları” ifadesiyle eleştiriye tabi tutulur.

Modernizmin olumsuz etkilerinin insanlar üzerindeki yansımaları karşısında başkaldırıyla beliren söyleminin bir başka görüngüsü ‘*Yaşatan*’ şiirinde ortaya çıkar:

*Oysa halkın göz çukurları çamurlanmıştır.
kanı ılgıt ılgıt akar, kanı kara
yazlık sinemalarda, üniformalar altında
banknotların, kırvatların saltanatıyla
çürütülmektedir halk.*

...

Turkish Studies

Yaşatan/ Erbain, s. 134

Modernizm girdabına giren halkın yok oluşa sürüklenişinin protestosu olan şiirde başkaldırı, halkın göremediği yok oluşun haykırılmasıyla varlık bulur. Yazlık sinemalar gibi kalabalıklar mekanlarında kendilik değerlerini yitiren bireylerin, modernizmin sürüklediği kapitalizm batağında “banknotların, kravatların” saltanatı altında sürdürdüğü yapay saadetten/gönüllü kölelikten bahsedilir. Nitekim Fromm’un da ifade ettiği gibi “Ekonomi, senin yaşamın ve insanlığından aldığı şeyler yerine, sana para ve zenginlik verir. (Kılıç 1984, 19) Böylece insan zenginleşirken harici eşyaya bağlılığı ve tutsaklığı artar. Daha çok sahip oldukça daha az var olur. (Kılıç 1984, 19) Şiirde banknotlar ve boyunlarına geçirdikleri kravatlar ile özgürlüklerini vererek modernizmin esareti altında giren bireyler kapıldıkları bu girdap tarafından yok oluşa sürüklenmektedirler.

Şairin, 70’li yıllarda yazdığı Mazot şiiri ise modernizmin kötücül bir dokunuşu olan kapitalizmin eleştirildiği dizelerle belirir. Modern çağın tüketim nesnesi olan arabaların hareketini sağlayan bir tür enerji yakıtı olan mazot artık, sadece arabaların değil, arabalarla birlikte manevi değerleri öldüren, maddi hayatın devamını sağlayan sistemin, masum insanların kanını emen burjuvanın, makineleşen devrin de yakıtıdır:

*Şehre neden
esmer ve dökük yüzümle döndüm dağlardan
kar vakti tarlaları kımıldatan soluğum
niyedir sarmalasin vites dişlilerini
defneler, nakışlar yok
alnıma neden*

Mazot/ Erbain, s. 144

Modernizmin barınağı olan şehir, bireylerin yalnızlaştığı, iletişimsizliğin hüküm sürdüğü, insan hayallerinin yükselen binalarla örtüldüğü, otantik değerlerin yok olduğu mekanlar olarak beliren, algısal anlamda ise labirentleşen mekanlardır. Geniş mekan olan dağların bırakılıp kapitalist sistemin bataklığı olan şehirlere dönüş ise huzursuzlukla karışık bir sorgulama ile belirir. Bu huzursuzluk yüzün esmer/karanlık oluşu ile ifade edilmektedir. “Tarlalar, defneler, nakışlar” olarak beliren “sahilik değerleri”nin karşısına konulan “vites dişlileri” ile kapitalist düzenin öldürdüğü otantiklik olgusunun isyanı dile getirilir. Bu isyanın sesi, otantikliğin katillerinin konumlandığı mekan olan şehir ile daha da yükselir:

*Besbelli ki leşler koruyor şehrin bedenlerini
göğsünün kafesinde yalnızca pasak*

Mazot/ Erbain, s. 144

Şehrin kabalık ve çarpıklıktan oluşan beton kimliği, doğanın insana armağanı olan safiyeti bozmuştur. Bu yüzden şehir, Baudelaire’de olduğu gibi “murdar” ve kirletilmiş bir yapıda çıkar(Korkmaz 2002, 271) Yok oluşlar/tükenişler mekanı olan şehirlerin hala varoluşuna bir anlam veremeyen şair, şehri koruyan kollayan bir unsur olarak leşleri uygun görür bu bağlamda her şeyi yok eden kara delikleri andıran bu mekanların varlığına başkaldırı. Leşlerin koruduğu bu cinnet mekanı, içersinde hoşnut olunmayan yaşamların sürdürüldüğü bir mekan olarak belirir:

*sabahın köründe kalkan trenlerdeki nefret
her gün aynı kalafat yerine çekilmenin nefreti
bunları*

Turkish Studies

bütün bunları biliyorsun”

Mazot/ Erbain, s. 144

Burjuvazinin hüküm sürdüğü labirent mekan olan şehirde proletarya daimi bir ezilme, sömürülme ile karşı karşıyadır. Öyle ki bu durum işçinin “yaptığı işten nefret etmesine” dönüşmüştür. Korna sesiyle zihinlerde ürkütücü bir yer edinen tren metaforu her zaman kötü oluşların habercisidir. Ayrılık, ölüm, son vs. Burjuva sınıfını taşıyan, ona hizmet eden tren, proletarya için bir nefret mekanıdır. Hakeza “kalafat” imgesi de aynı çağrışımı yapar. “Geminin kaplama tahtaları arasını üstüğü ile doldurup ziftleyerek su geçirmez duruma getirme işi”(TDK 2005;1039) olarak tanımlanan kalafat eyleminin yapıldığı yer olan “kalafat yeri” yine bir labirent mekandır. Şairin ruhunda derin yaralar açan halkının ezilmiş hali karşısında iş yine ona düşer. Şiirin genelinde yapılan haksızlıklar karşısında yılmadan mücadele edecek bir sesin başkaldırısını işitiriz.

Sonuç

“Tevarüs edilmemiş asalet ve kadirşinas itaatsizlik” özellikleriyle tanımladığı ben’ini yaşamın içerisinde konumlandırmaya çalışan ve yaşamı boyunca otantiklik arayışı içerisinde olan Özel’in genel anlamda tek bir amacı vardır: “Hayatı dokunulur kılmak.” Öte taraftan bu amacını sadece kendisi için değil, tüm bir insanlık için güder ve amacına ulaşmak için bireyselden toplumsala açılan bir perspektiften yaşam boyu süren bir mücadele sergiler. Yaşamsal bir anlam yüklediği şiir ise mücadelesinde onu yalnız bırakmayan yegane dostudur. Şiirlerinin ana izleğini yabancılaşma ve yozlaşma oluşturur. Bunlar ise çoğu zaman başkaldırıya dayanan bir söylemle vücut bulur. Ona göre şiir bir hak arama dilidir. Şiirle yaşama tutunmaya çalışan şair, yine şiir ile bu yaşamı anlamlı kılmaya, yaşanılabilir hale getirmeye çalışır. Onun şiirleri bir başkaldırı şiiridir. O, zulüm ve haksızlığı, yozlaşma ve yabancılaşmayı kabullenemez. Bunlar, dünyanın neresinde olursa olsun başkaldırıdır. Bu bağlamda yabancılaşma ve yozlaşmaya giden yolda insanlığın yürüdüğü modernizm kulvarı da Özel’in eleştirdiği, başkaldırdığı unsurlar olarak belirir. Akılcılığı esas alması itibarıyla insanlık tarihine aydınlatma çağı yaşatan modernizmin, bilimin gelişmesi, toplumun ilerlemesi, yaşam koşullarının iyileşmesi, refah seviyesinin yükselmesi gibi pek çok yönde olumlu değerleri getirmesinin yanı sıra çeşitli olumsuzlukların var olmasına da yol açmıştır. Bu bağlamda modernizmin insanlara olumsuz yansımaları ise, insanları manevi değerlerinden uzaklaştırma, yabancılaştırma, kitleselleştirme, aynileştirme, tüketiciliğe sürüklenme yönünde olmuştur. Sahip olduğu hayat ile bir anda kendini olanaklar bolluğu içerisinde bulan insan, bu bollukta yaşadığı değer kısırlığının ruhunda yarattığı boşluk ile hezeyana uğrar. Bu hezeyan ise çoğunlukla kendilik değerlerinden uzaklaşan bireyin modernizmin kölesi olması ile son bulur. Modernizmin birey üzerindeki bu yok edici etkisi ise Özel şiirlerinde eleştirel söylemlerle, mücadeleyi imleyen bir başkaldırı ile aşılmaya çalışılır. Bu başkaldırı çoğunlukla modernizmin yozlaştırıcı ve değerleri yok edici etkisine, değerlerin metalaştırılmasına, insan yaşamının hiçlenmesine, kapitalizme ve bu girdaba giren modern insana yöneliktir. Bu bağlamda Özel’in Propaganda, Gececil Kuşların Ürkmediği Aydınlık, Tahrik, Mazot, Bak Postacı Geliyor Dala Çık Devşir Kiraz şiirleri kapitalizme yönelik başkaldırısının vücut bulduğu şiirlerinden birkaçıdır. Gececil Kuşların Ürkmediği Aydınlık şiirindeki başkaldırı unsuru eski ile yeni dünya kıyaslaması dahilinde gerçekleşir. Eski/ilkel yaşam otantikliğini kaybetmemiş, çağın yozlaşan yüzünden uzak kalmış olarak belirirken yeni ve modern yaşam, bireylerin kendilik değerlerinin uzağında, maddi gerçekliklerin gölgesinde sürdüğü bir yaşam biçimi olarak sunulur. Öte yandan Jazz şiirinde modern insanın arzularını tatmin etmek için yaşam içerisindeki koşuşturması ironik bir dille anlatılır; Dişlerimiz Arasındaki Ceset, Ölüm Cantaible şiirlerinde ise modern insanın sahte davranışları, manevi ve kutsi değerlerinin uzağında oluşu yine ironik bir söylemle hayırlanır. Modern yaşamın başka bir getirisi olan bürokrasinin birey üzerindeki olumsuz etkileri ise Özel

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 7/3, Summer, 2012*

şiiirlerinde başkaldırılan başka bir unsurdur. Yaşatan, Tahrik, Amentü, Dişlerimiz Arasındaki Ceset şiiirlerinde bu yöndeki başkaldırının izlerini görürüz.

KAYNAKÇA

- BERMAN, Marshall,(1999), **Katı Olan Her Şey Buharlaşıyor**, (Çev. Ümit Altuğ, Bülent Peker), İletişim Yay., İstanbul
- CAMUS, Albert, (1995), **Başkaldıran İnsan**, (Çev. Tahsin Yücel), Can Yay., İstanbul
- DEVECİ, Mutlu, (2012), **Varoluş ve Bireyleşme Açısından Ferit Edgü Anlatılarında Yapı ve İzlek**, Akçağ Yay. Ankara
- GASSET, Ortega y, (1995), **İnsan ve Herkes**, (Çev. Neyire Gül Işık), Metis Yay., İst.
- GÜNDOĞAN, Ali Osman, (1997), **Albert Camus ve Başkaldırma Felsefesi**, Birey Yay., İstanbul
- KORKMAZ, Ramazan, (2002), **İkaros'un Yeni Yüzü Cahit Sıtkı Tarancı**, Akçağ Yay.
- KORKMAZ, Ramazan vd., (2005), **Yeni Türk Edebiyatı El Kitabı**, Grafiker Yay. Ankara
- KORKMAZ, Ramazan, (2008) **Aytmatov Anlatılarında Ötekileşme Sorunu ve Dönüş İzlekleri**, Ankara, Grafiker Yay.
- KILIÇ, Sadık, (1984), **Yabancılaşma**, Rahmet Yay, İstanbul
- LAING, R.D, (2011), **Bölünmüş Benlik**, (Çev. Ergün Akça), Pinhan Yay İstanbul
- MAGILL, Frank N., (1971), **Egzistansiyalist Felsefenin Beş Klasiği**, (Çev.Vahap Mutal) Hareket Yay. İstanbul
- MAGILL, Frank N., (2010), **Şiir Okuma Kılavuzu**, Şule Yay., İstanbul
- MAGILL, Frank N., (2011) **Üç Mesele Teknik- Medeniyet- Yabancılaşma**, Şule Yay. İstanbul
- ÖZEL, İsmet, (2011), **Erbain**, Şule Yay., İstanbul
- ÖZEL, İsmet, (2011), **Bir Yusuf Masalı**, Şule Yay., İstanbul
- ÖZEL, İsmet, (2011), **Of Not Being A Jew**, Şule Yay., İstanbul
- ÖZEL, İsmet, (2011), **Waldo Sen Neden Burada Değilsin**, Şule Yay., İstanbul
- TURAL, Secaettin, (2010) **İsmet Özel Şiirlerinde Şehir Algısı**, Turkish Studies, Volume 5/1 Winter 2010, s. 1346-1360
- Türk Dil Kurumu,(2005), **Türkçe Sözlük**, Türk Dil Kurumu Yay. Ankara
- TÜZER, İbrahim, (2008), **İsmet Özel Şiire Damıtılmış Hayat**, Dergah Yay., İstanbul